

Class - VII
Mid Term Exam -2022-23
Subject - Sanskrit
Set - B

नाम - —————

कक्षा तथा वर्ग - —————

प्रवेश संख्या - —————

Time Alloted - 3 Hours

Max.Marks- 60

निर्देश - * इस प्रश्नपत्र में 12 प्रश्न हैं।

* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

* प्रश्नों के उत्तर सुंदर लिखावट में स्पष्ट रूप से लिखें।

* समयसीमा का ध्यान रखें।

1) **अपठित गद्यांशम् पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत -**

10

परेषाम् उपकारः परोपकारः भवति। ये मानवाः केवलम् स्वहिताय कार्यम् कुर्वन्ति, ते स्वार्थिनः भवन्ति। ये मानवाः परहिताय कार्यम् कुर्वन्ति, ते परोपकारिणः भवन्ति। अस्मिन् लोके यः मानवः स्वहितेन सह परहितस्य अपि कार्यम् करोति सः संसारे पूजनीयः भवति। वृक्षाः परहिताय फलन्ति, नद्यः परोपकाराय वहन्ति, धेनवः परहिताय एव दुग्धम् यच्छन्ति। अतः सर्वे पूजनीयाः सन्ति। शरीरस्य शोभा परोपकारेण भवति, सुवस्त्रैः सुगन्धितलेपैः च न भवति।

एकपदेन उत्तरत -

1 X 4 = 4

i) शरीरस्य शोभा केन भवति - क) सुवस्त्रैः ख) सुगन्धितलेपैः ग) परोपकारेण घ) सर्वैः

—————

ii) परेषाम् उपकारः किम् भवति - क) स्वार्थः ख) परोपकारः ग) स्वहिताय घ) मानवाः

—————

iii) के परहिताय फलन्ति - क) सागराः ख) आकाशः ग) वृक्षाः घ) धेनवः

—————

iv) का: परोपकाराय वहन्ति -

क) वर्षा

ख) नद्यः

ग) वृक्षाः

घ) जलपूर्णा

पूर्णवाक्येन उत्तरत -

2 X 2 = 4

i) के परोपकारिणः भवन्ति ?

ii) शरीरस्य शोभा कैः न भवति?

निर्देशानुसारेण उत्तरत -

1 X 2 = 2

i) 'स्वार्थिनः' पदस्य विलोमपदम् किम् ?

क) मानवाः

ख) परोपकारिणः

ग) पूजनीयः

घ) जीवनम्

ii) 'परहिताय' इति पदे किम् विभक्तिः -

क) चतुर्थी

ख) षष्ठी

ग) सप्तमी

घ) पंचमी

2) अधोलिखितानि वाक्यानि कोऽपि 5 वाक्योः संस्कृतानुवादम् लिखत - 1x5 = 5

i) हम सब दौड़ते हैं।

ii) तुम सब पाठ पढ़ोगे।

iii) वह गेंद से खेलता है।

iv) माँ मोहन को मोदक देती है।

v) हम सब ज्ञान के लिए पढ़ते हैं।

vi) मैं संस्कृत पढ़ूँगी।

vii) मोहन कलम से पत्र लिखता है।

3) चित्रानुसारेण पंच वाक्यानाम् निर्माणम् कुरुत -

1x 5 = 5

(पुष्पाणि, वृक्षाः, बालकाः, जनाः, चटकाः, वृक्षेषु, विकसन्ति, वाटिकायाम्, कूजन्ति, भ्रमणाय, अत्र वाटिकायाम्)

1) _____

2) _____

3) _____

4) -----

5) -----

4) निर्देशानुसारेण शब्दरूपम् चित्वा लिखत -

1x5 = 5

i) बालक - सप्तमी विभक्तिः एकवचन -

क) बालके

ख) बालकाय

ग) बालकात्

ii) लता - तृतीया विभक्तिः एकवचन -

क) लतायाः

ख) लत्या

ग) लतया

iii) किम् स्त्रीलिङ्ग - द्वितीया विभक्तिः द्विवचन -

क) के

ख) कौ

ग) काम्

iv) किम् पुल्लिङ्ग - सप्तमी विभक्तिः बहुवचन -

क) कासु

ख) केषु

ग) कासाम्

v) किम् नपुंसकलिङ्ग - पंचमी विभक्तिः बहुवचन -

क) केभ्यः

ख) काभ्यः

ग) काभिः

5) निर्देशानुसारेण धातुरूपम् चित्वा लिखत -

1x5 = 5

i) पठ् धातु, लृट् लकार, उत्तम पुरुष, एकवचन -
क) पठिष्यति ख) पठिष्यसि

ग) पठिष्यामि

ii) गम् धातु, लङ् लकार, उत्तम पुरुष, द्विवचन -
क) आगच्छाम ख) अगच्छाव

ग) अगच्छाम

iii) कृ धातु, लोट् लकार, मध्यमपुरुष, द्विवचन -
क) करोतु ख) कुरुताम्

ग) कुरुतम्

iv) गम् धातु, लट् लकार, मध्यम पुरुष, बहुवचन -
क) गच्छामि ख) गच्छथ

ग) गच्छामः

v) गम् धातु, लोट् लकार, उत्तम पुरुष, एकवचन -
क) गच्छामि ख) गच्छ

ग) गच्छानि

6) मंजूषातः अव्ययपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत -

1x3 = 3

मंजूषा - कदापि , पुनः , उच्चैः, उपरि

i) वृक्षस्य -----एकः वानरः अस्ति।

ii) छात्राः कक्षायाम् ----- वदन्ति।

iii) राघवः ----- आलस्यम् न करोति।

7) उचित संख्यापदेन रिक्तस्थानानि पूरयत -

1x4 = 4

i) महर्षिः वेदव्यासः ----- पुराणानि अरचयत् । (अष्टदशानि / अष्टादश)

ii) अस्मिन् पुस्तके ----- पृष्ठानि सन्ति। (चतुर्विंशतिः / चतुर्विंशः)

iii) अगस्त मासे ----- दिवसाः भवन्ति । (त्रिंशत्/ त्रिंशः)

iv) क्रिकेटक्रीडायाम् एकपक्षे ----- क्रीडकाः सन्ति । (एकादश / एकादशानि)

8) धातु - प्रत्ययम् विभागम् कुरुत -

1X 3 = 3

i) चलित्वा = ----- + -----

ii) पीत्वा = ----- + -----

iii) हसितुम् = ----- + -----

9) अधोलिखितम् गद्यांशम् पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत -

5

इंग्लैण्डदेशात् रमाबाई अमरीकादेशम् अगच्छत्। तत्र सा भारतस्य विधवास्त्रीणां सहायतार्थम् अर्थसञ्चयम् अकरोत्। भारतं प्रत्यागत्य मुम्बईनगरे सा 'शारदा-सदनम्' अस्थापयत्। अस्मिन् आश्रमे निस्सहायाः स्त्रियः निवसन्ति स्म। तत्र स्त्रियः मुद्रण- टङ्गण- काष्ठकलादीनाञ्च प्रशिक्षणमपि लभन्ते स्म। परम् इदं सदनं पुणेनगरे स्थानान्तरितं जातम्।

(क) एकपदेन उत्तरत-

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

- i. रमा कुतः अमरीकादेशम् अगच्छत् ?
- ii. मुम्बईनगरे सा किम् अस्थापयत् ?
- iii. शारदासदनं कुत्र स्थानान्तरितम् जातम् ?
- iv. निस्सहायाः स्त्रियः कुत्र वसन्ति स्म ?

(ख) पूर्णवाक्येन उत्तरत-

$1 \times 2 = 2$

- i. अमरीकादेशे रमा किम् अकरोत् ?
.....
- ii. आश्रमे स्त्रियः किं लभन्ते स्म ?
.....

(ग) निर्देशानुसारेण उत्तरत -

$\frac{1}{2} \times 2 = 1$

I. 'इंग्लैण्डदेशात्' इति पदे किम् अस्ति विभक्तिः ?

ii. 'इंग्लैण्डदेशात् रमाबाई अमरीकादेशम् अगच्छत्।' अस्मिन् वाक्ये किम् अस्ति कर्तापदम् ?

10) अधोलिखितम् **पद्यांशम्** पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरम् लिखत -

1x5 = 5

आलस्यम् हि मनुष्यानाम् शरीरस्थो महान् रिपुः।

नास्ति उद्यमसमो बंधुः कृत्वा यम् नावसीदति।।

एकपदेन उत्तरत -

1) कः शरीरस्थो महान् रिपुः

2) कस्य समो बंधुः न अस्ति?

पूर्णवाक्येन उत्तरत -

1) किम् कृत्वा मनुष्यः न अवसीदति?

निर्देशानुसारेण उत्तरत-

1) मनुष्यानाम् - इति पदे का विभक्तिः?

2) रिपुः - इति पदस्य अत्र किम् अर्थम्?

11) रेखान्कितं पदमाधृत्य **प्रश्ननिर्माण** कुरुत-

1X5 = 5

i) **मृत्युः** न प्रतीक्षते ।

ii) रमा अनेकभाषासु निपुणा आसीत्।

iii) स्वावलंबने सर्वदा सुखम् ।

iv) कूर्मः दण्डात् पतति।

v) पृथिव्यां त्रीणि रत्नानि।

12) (क) उचितपर्यायपदानाम् मेलनम् कुरुत -

$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

वस्त्रम्	शाखामृगः	-----	-----
आकाशः	हलधरः	-----	-----
वानरः	वसनम्	-----	-----
कृषकः	अम्बरम्	-----	-----

(ख) उचितविलोमशब्दम् मेलयत -

$\frac{1}{2} \times 6 = 3$

अग्रजः	अनुपस्थितः	-----	-----
अमृतम्	वृद्धः	-----	-----
दयालुः	सज्जनः	-----	-----

बालकः	अनुजः	-----	-----
खलः	विषम्	-----	-----
उपस्थितः	निर्दयः	-----	-----

